

Ксенія Косяченко,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

РОЛЬ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Принцип верховенства, як загально-правовий принцип, що має конституційне визнання, у найбільш узагальненому варіанті передбачає зв'язаність правом, і в цій якості має універсальне значення, оскільки виступає одним із провідних елементів конституційного правопорядку будь-якої сучасної демократичної, правової держави. Даний принцип лежить в основі всієї системи конституційно-правового регулювання, проникаючи в нормативний зміст конституційних прав і свобод, пронизуючи всі конституційні норми та інститути.

Як наголошує науковець М. Савчин, нормативною основою правопорядку є конституція, яка засновує певний тип політичної організації суспільства та інтеграції його інститутів із метою досягнення суспільного блага. Відповідно до загальних соціальних установок і цінностей, щодо яких у суспільстві існує загальна згода і їх здійснення приймається за природний порядок речей, формується конституційне право конкретної країни. Нормативне наповнення конституції залежить від правової традиції, забезпечується через режим демократії, парламентаризму та конституційну юриспруденцію. Конституція виконує функцію легітимації суспільного порядку. Тому у формі конституційних принципів визначається демократичний доступ до посад через демократичні вибори та засадничих принципів поділу влади, а також щодо обмеження влади, які здійснюються через юридичні гарантії прав і свобод людини [1, С. 230 – 372 с].

Також цікавою є позиція І. Кравця у тому, що роль конституції в процесі конституціоналізації правового порядку проявляється в трьох аспектах:

- 1) конституція виступає юридичною основою процесу конституціоналізації;
- 2) конституція забезпечує інтеграцію правової системи;
- 3) конституція встановлює механізм погодження актів міжнародного і національного права, тим самим забезпечуючи конституційний механізм гармонізації правової системи [2, С. 302. – 584].

Правопорядок виступає першоосновою для якісної реалізації положень конституції та ефективного функціонування державних і недержавних структур, що виконують правотворчі, правозастосовні й правоохоронні функції. Реалізація положень конституції та забезпечення конституційної законності передбачає наявність певної стабільності й належного правового порядку в

ключових сферах суспільного життя. Тільки за таких умов діють конституційні механізми, що забезпечують правопорядок та ефективну реалізацію конституційних нормб. Правопорядок у цьому сенсі немовби підсумовує результати діяльності органів держави, виступає як реалізована законність.

У контексті існуючих реалій справедливо буде сказати, що конституція – також один із засобів захисту національної безпеки, зокрема від неефективної, авторитарної державної влади. Заснування конституційного порядку базується на ідеї забезпечення прав і свобод людини та обмеження владного свавілля й раціональної організації публічної влади, що впливає з природи універсальних конституційних цінностей [3, С. 137; С. 136–138.]. Отож найважливіше конституційне завдання – гарантувати державну безпеку. Основний принцип безпеки передбачає взаємну відповідальність особи, суспільства, держави за її забезпечення. Конституція встановлює таке поєднання балансу інтересів, коли посилення захищеності кожного суб'єкта можливе через збільшення безпеки для інших сторін. Конституція мусить визначати також внутрішню безпеку, встановлюючи певний ступінь захисту власних положень. Концептуально внутрішня безпека відображається у функції самоохорони Основного закону. Конституція повинна мати достатній запас внутрішньої міцності від замахів на її недоторканність і непорушність.

Отже, принцип верховенства права є основою для сталого розвитку суспільства та охоплює практично всі аспекти життя громадян України: від безпеки особистості, держави, права власності та розв'язання конфліктів – до ефективної боротьби з корупцією.

---

1. Савчин М. В. Конституціоналізм і природа конституції : моногр. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра». 2009. С. 230–372.

2. Кравец І. А. Формирование российского конституционализма (Проблемы теории и практики) : дисс. д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02. Екатеринбург. 2002. С. 302-584.

3. Савчин М. Конституційний Суд України і динаміка конституційного порядку. Вісник Конституційного Суду України. 2015. № 4. С. 137. С. 136–138.